

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 lipca 2023 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

w sprawie **S. K.**

wniosku obrońcy o przyznanie dodatkowych kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym

na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Adwokat K. O. została ustanowiona obrońcą z urzędu dla skazanego S. K. w postępowaniu kasacyjnym, w ramach którego sporządziła kasację na korzyść skazanego i wniosła ją do Sądu Najwyższego.

W dniu 12 maja 2021 r. na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 3 k.p.k.) Sąd Najwyższy oddalił tę kasację jako oczywiście bezzasadną (pkt 1), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. O. kwotę 738 złotych, w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji (pkt 2), oraz zwolnił skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.

W następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2022 r. (SK 78/21), adw. K. O. wniosła o uzupełnienie wydanego przez Sąd Najwyższy „wyroku” w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach, poprzez przyznanie od Skarbu Państwa „pełnomocnikowi oskarżonego” – adw. K. O. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w dodatkowej kwocie 738 zł, w tym VAT.

Obróńca oświadczyła jednocześnie, że koszty te nie zostały zapłacone tak w całości, jak i w części.

Motywuując swój wniosek, obrońca odwołała się do ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, w którym uznano, że § 17 ust. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu są niezgodne z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że wskazane w nich stawki dla adwokatów ustanowionych obrońcami z urzędu są niższe od stawek w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych obrońcami z wyboru.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie podlegał uwzględnieniu.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że w przywołanym przez obrońcę wyroku z dnia 20 grudnia 2022 r. (SK 78/21), Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził niekonstytucyjności całego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18, z późn. zm.; dalej rozporządzenie), lecz jedynie określonych w nim przepisów, a to § 17 ust. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 2 pkt 3, a zatem dotyczących opłat za świadczenie pomocy prawnej z urzędu w sprawie objętej śledztwem oraz za obronę przed sądem rejonowym w postępowaniu zwyczajnym lub przed wojskowym sądem garnizonowym. Podstawę zaś określenia wynagrodzenia obrońcy w przedmiotowym postępowaniu kasacyjnym stanowił § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia, który przewiduje wysokość opłaty za sporządzenie i wniesienie kasacji w sprawie, w której w pierwszej instancji orzeczenie wydał sąd okręgowy lub wojskowy sąd okręgowy. Stosownie do § 4 ust. 3 rozporządzenia, wysokość tej opłaty podlegała podwyższeniu o kwotę podatku od towarów i usług. Sąd Najwyższy zasądził zatem wynagrodzenie obrońcy z urzędu na podstawie przepisów, które nie zostały objęte rzeczonym wyrokiem Trybunału, a tym samym nie zostały dotknięte skutkiem utraty mocy obowiązującej. W tym orzeczeniu trybunalskim nie zakwestionowano § 4 ust. 1 rozporządzenia, tj. przepisu

określającego ogólną zasadę ustalenia opłaty za czynności podejmowane przez adwokata wyznaczonego z urzędu, co mogłoby stanowić formalną podstawę do uznania niekonstytucyjności przepisów regulujących stawki innych opłat przewidzianych w tym rozporządzeniu. Taka sytuacja – po wniesieniu przedmiotowego wniosku – miała miejsce w późniejszym wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2023 r. (SK 53/22), odnoszącym się do analogicznego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 68, z późn. zm.).

Analizując natomiast sam mechanizm proceduralny, zwrócić należy uwagę, że jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku obrońca wskazała art. 626 § 2 k.p.k., domagając się w tym trybie „uzupełnienia” wynagrodzenia za pomocą prawną świadczoną z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, a to w związku ze wspomnianym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 2022 r. (SK 78/21). Wniosek ten stanowił jednak *de facto* żądanie zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu poprzez podwyższenie wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji, a tym samym zmianę podstawy prawnej jego ustalenia, którą zgodnie z żądaniem obrońcy miało stanowić rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (i powiększone o stawkę VAT), choć wnioskodawczyni w tym zakresie błędnie wskazała § 11 ust. 1 pkt 2 oraz § 11 ust. 2 pkt 3 tego rozporządzenia, zamiast jego § 11 ust. 3 pkt 2, dotyczący stawki minimalnej za sporządzenie i wniesienie kasacji w sprawie, w której w pierwszej instancji orzeczenie wydał sąd okręgowy lub wojskowy sąd okręgowy. Uznać należy, że tego rodzaju zabieg nie mieści się w kategorii „dodatkowego ustalenia” wysokości wynagrodzenia adwokata, lecz jest zmianą uprzednio wydanego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie. To spostrzeżenie przesądza o niedopuszczalności rozpoznania zgłoszonego przez obrońcę żądania w trybie art. 626 § 2 k.p.k., którego istotą jest wyłączenie uzupełnienia rozstrzygnięcia o kosztach. Wykluczone jest bowiem korygowanie orzeczenia o kosztach procesu w inny sposób niż tylko w trybie odpowiedniego środka zaskarżenia. W tym

kontekście zgodzić należy się z poglądem, że w sytuacji, gdy o kosztach orzeczono na podstawie przepisów wówczas obowiązujących, które dopiero następnie zostały uznane za niezgodne z konstytucją, właściwy tryb do ewentualnej korekty takiego rozstrzygnięcia przewidziany jest w art. 540 § 2 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2023 r., V KK 4/21, LEX nr 3518157), a zatem w drodze nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Mechanizm ten został także wskazany w uzasadnieniu wspomnianego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2023 r. (SK 53/22).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[PŁ]

[ms]